

Besættelsen

i Thy den 9. april 1940
af Elly Mardal, Burhøjgårdvej 2, 7760 Hurup

Ved en rundbordssamtale 9. april 1990 på Kløvermarken i Koldby fortalte: Dorthea Nielsen, Frode Sass, Viggo Nielsen, Niels Krabbe, Lis Hammer, Anne Lise Søberg, Cathrine Yde, Harald Kristensen, Chr. Skammelsen, Evald Bach, Marie Jensen, Anna Haagh, Ingrid Jensen, Marie Nielsen og Hjalmar Mardal om deres erindringer fra besættelsens timer og de dage der fulgte.

Det første, der hørtes om besættelsen, var kl. 7.15 over engelsk radio. Der blev skolegang, men enkelte kom ikke i skole, men lærerne mødte ved Villerslev skole. Undervisningen blev præget af de alvorlige begivenheder omkring os. Da børnene skulle fra skole, blev de hjulpet over hovedvejen af de voksne, når der var en pause i kolonnernes fremmarch ad landevejen.

En anden, der boede tæt ved hovedvejen i Visby, erindrer de tyske troppetransporter, ligeså at han gik ind og tændte for radioen ved 8-tiden. På denne måde blev familien så klar over det skete. Deres unge pige, som ellers ikke brugte ukvemsord, udtalte ved denne lejlighed et par velbegrundede trumfer.

Alle omkring bordet, (i dag mellem 60-90 år, enkelte en del yngre) var enige om, at de så og hørte om det ulykkelige, der var overgået os et fredselskende folk - i de første timer om formiddagen. Måske var vi naive, når vi troede på en "ikke angrebspagt", ikke mindst i relation til, hvad vi oplever i verden omkring os i dag. Fester og fødselsdage måtte aflyses, da ingen turde forlade hjemmet. Der blev købt sort papir i tusindvis af meter, lister til rammer eller rullegardiner, for intet lysglimt måtte røbe beboelser. Gadelygterne slukkedes (hvad med de mørkelagte byer i dag). Dengang nyttede intet ramaskrig - ingen protester hørtes af den grund.

Ligeledes fortaltes om, hvordan det oplevedes at være patient på Nykøbing Sygehus. Kl. 8 kom sygeplejerskerne ind til patienterne og fortalte om det skete samt om, hvad det medførte af gener på sygehuset. Der skulle kunne ryddes stuer, som skulle være parate til eventuelle sårede ved krigshandlinger. Man kunne fra vinduerne se al uro derude, og havnen var fyldt med skibe.

Andre fortalte om tyske soldater, der fra morgenstunden blev kastet ned med faldskærm i nærheden af Ålborg. Der var Vildsund Marked den 9. april, et par stykker var cyklet derned, men vendte hurtigt tilbage, da der ikke var nogen markedsstemning.

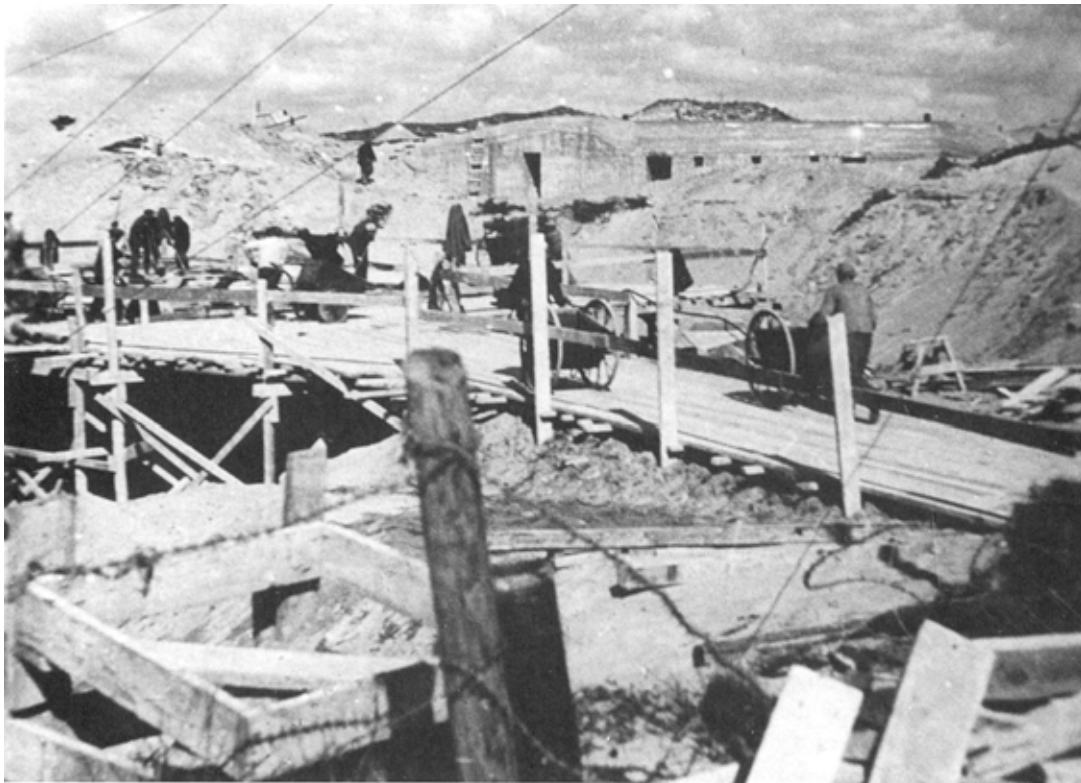
Konfirmationen var netop overstået, og den nye cykel skulle hentes i Koldby. Indvielsen af denne var en besøgstur til Haring. Der kørtes forsigtigt langs grøftekanterne på grund af den stadige fremrykning af tyske tropper, så hjemturen gik ad andre veje tilbage til Skyum.

Smeden i Hassing skulle også blive en af dem, der gemtes i erindringen om denne dag, da det blev ham, der berettede om landets nye herskere.

De skrappe restriktioner kom vi alle hurtigt til at mærke. Mange næringsmidler forsvandt inden længe fra butikkerne. Vi lærte i udstrakt grad, at bruge erstatninger for disse, der blev brugt bygmel i stedet for hvedemel, smør i stedet for margarine til stegning og bagning, ærter og korn brændtes til bønner, da den ægte kaffe forsvandt, og der indførtes rationering for samtlige fødevarer, beklædning og tekstilvarer. Tøj blev fremstillet af papir og cellulose, der skulle mærkes til alt. Vi fik legitimationskort med billede, som vi altid skulle bære på os og vise frem, hver gang det blev krævet. Bilerne blev klodset op, og de der kørte fik sat en slags kakkellov på bilen, så de kunne køre på generatorbrænde. Man kunne ikke få gummi (dæk) til cyklerne, mange fik efterhånden faste dæk sat på hjulene. Det var ikke særlig sjovt at bumpe rundt på sådanne cykler.

Et stykke tid før den 9. april havde 6 mænd, der talte et gebrokkent dansk kørt rundt her i Thy, vel spioner. De foregav at sælge ure, men målte vejenes bredde op, hvor de kom frem, bl.a. også Vestergade i Thisted.

På skolen i Hørdum havde tyskerne beslaglagt nogle klasseværelser. Her var der fyldt op med halm på gulvene. Soldaterne sov i disse lokaler, men ville gerne tale med de unge danske mænd, der gik på teknisk skole i et naboklasseværelse. Det var ofte kun purunge soldater i 14-15 års alderen, imellem disse var der både polakker og

Bunkersbygning Lyngby 1940-45

russere. Fra Hørдум kørte soldaterne hver dag ud i en lille plantage syd for Hørдум for at få middagsmad. En næsten fast spise for disse soldater, var den obligatoriske kålrabisuppe.

En anden ting, vi lærte under besættelsen, var at holde mund, for vi vidste, hvor farlig det kunne være at fortælle viden og rygter videre. Venner, bekendte, alle var vi i fare for at forsvinde, fordi de forhadte gestapo, stikkere færdedes overalt, og kun få kendte helt sikkert deres nabo og næste.

Banen igennem Thy, var ofte udsat for sabotage, hvorfor værnemagten lod bevæbnede soldater gå på vagt langs hele strækningen Struer - Thisted. Vi hørte alle skudepisoder i disse år, og flere mistede livet på disse vagter.

En telefonledning fra Thisted og sydpå blev gravet ned langs landevejen og gik til tider tværs over marken. Under disse arbejder var mange soldater indkvarteret på gårdene, hvor der var gravearbejder. Her samledes de, når deres madvogne ved middagstid kom med den varme mad.

Tyskerne byggede cementveje her i Thy, især ude langs vestkysten. Enkelte steder kan vi stadig køre på disse veje bl.a. ved Bulbjerg, samt antagelig også ved Agger.

Daglig sad de fleste ved radioen og lyttede til de engelske B.B.C.-udsendelser - for der kunne vi få oplysninger om, hvad der virkelig skete. Den danske radio var tysk propagandaladet, og aviserne var censureret, de bragte kun hvad tyskerne tillod.

Igennem B.B.C. sendtes hilsener (koder), der oplyste den danske modstandsbevægelse om, hvor den næste nedkastning af faldskærme med containere indeholdende våben m.v. ville finde sted. Eksempelvis kunne det være en hilsen til "Ferdinand" og "grisen på rulleskøjter", så ville der komme en nedkastning ved Irup, og med en hilsen til Nicolaj, var det ved Ringgaard ager o.s.v.

Det mest fremherskende ved rundbordssamtalen den 9. april 1990, var den frygt, der havde været kendetegnende for os i vor ungdom, noget de yngre i dag ikke forstår. Det samme gælder nok de af os, der intet huskede fra første verdenskrig. Sådan er livet.

Kilde: Sydthy Årbog 1990, side 95-97.